

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer
der Staten-Generaal
Postbus 20018
2500 EA DEN HAAG

Antwoorden op vragen zoals gesteld door Van Velzen (SP)

Datum Kenmerk
SAS/2008033324

Uw brief Uw kenmerk
6 maart 2008 2070813730

2070813730

Antwoorden op de vragen van het lid Van Velzen (SP) van de minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer mede namens de minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit over vergunningen voor proefvelden met gentech maïs. (Ingezonden 5 maart 2008)

1

Wat is uw reactie op het bezwaar dat onder andere de Vakgroep biologische landbouw van LTO/Biologica, de Noord-Nederlandse Biologische Landbouw Vereniging (NBLV) en de BDEKO (biologische boeren Flevoland) hebben ingediend tegen veldproeven van Pioneer en Monsanto met transgene maïs (NK603)?¹

Antwoord

Voor een reactie op alle ingebrachte zienswijzen verwijs ik u graag naar de beschikking IM 07-008 van Monsanto met genetisch gemodificeerde maïslijn NK603 waarin wordt ingegaan op alle zienswijzen die zijn ingediend tegen deze beschikkingen. Deze is vanaf 2 april 2008 in te zien in de bibliotheek van het ministerie van VROM en op www.vrom.nl/ggo-vergunningverlening. De veldproefaanvraag van Pioneer (IM 07-009) betreft een andere genetisch gemodificeerde maïslijn, te weten 98140, waar ik in mijn antwoorden niet specifiek op in zal gaan.

De bovengenoemde organisaties maken onder andere bezwaar tegen het feit dat er (concept)vergunningen worden verleend voor kleinschalige veldproeven met genetisch gemodificeerde maïs (gg-maïs) zonder dat daaraan door de vergunningverlener bindende voorwaarden worden verbonden die biologische telers beschermen tegen uitkruising of andere ongewenste gevolgen. Veldproefvergunningen worden beoordeeld op basis van de criteria zoals vastgelegd in het Besluit genetisch gemodificeerde organismen (Besluit ggo). In de vergunning kunnen alleen voorwaarden worden opgenomen die betrekking hebben op de veiligheid voor mens en milieu. Wanneer in de milieurisicoanalyse wordt geconcludeerd dat uitkruising geen risico's voor mens en milieu met zich mee brengt, zoals in de onderhavige ontwerpbeschikking het geval is, kunnen geen voorschriften worden opgenomen in de beschikking om uitkruising te voorkomen. Eventuele uitkruising zal dan alleen economische gevolgen kunnen hebben. Deze vallen buiten de reikwijdte van het Besluit ggo. Wel beveel ik de aanvrager aan om zich aan de co-existentie afspraken te houden waaronder de isolatieafstand tot percelen met maïs van biologische boeren van 250 meter. Dit heeft de aanvrager ook gedaan door in de aanvraag al te stellen dat zich te zullen houden aan een isolatieafstand van 250 meter. Dit verkleint de kans op uitkruising aanzienlijk (zie antwoord op vraag 2).

¹ <http://www.agd.nl/1047211/Nieuws/Artikel/Bezwaar-Biologica-tegen-transgene-veldproef.htm>

2

Is het waar dat biologische telers met de verleende vergunning onvoldoende worden beschermd tegen uitkruising en dat de aansprakelijkheid nog niet geregeld is? Zo ja, deelt u mijn mening dat de aanleg van deze proefvelden voor genetisch gemodificeerde gewassen wegens bovengenoemde bezwaren volstrekt onwenselijk is? Zo neen, waarom niet?

Antwoord

In de milieurisicoanalyse die ten grondslag ligt aan de onderhavige ontwerpbeschikking is geconcludeerd dat de risico's voor mens en milieu van de veldproef verwaarloosbaar klein zijn. Eventuele kruisbestuiving of vermenging wordt, omdat geconcludeerd is dat het geen risico's voor mens en milieu tot gevolg heeft, gezien als een mogelijk economisch belang. Dit staat los van eventuele milieuschade. Eventuele economische belangen vallen buiten de reikwijdte van het Besluit ggo en kunnen daarom niet worden meegewogen in de besluitvorming. Op basis van de veiligheid voor mens en milieu is er geen grond om de vergunning te weigeren.

Ten overvloede kan ik zeggen dat het ministerie van VROM de vergunninghouder aanraadt om zich te houden aan de gemaakte co-existentie afspraken. Dit houdt onder andere in dat de vergunninghouder de omliggende boeren informeert over geplande veldproeven en dat bij de onderhavige proef een isolatieafstand wordt gehanteerd van 250 meter tot percelen van biologische telers. Bij dergelijke afstanden zijn uitkruisingspercentages minder dan 0.1%. De kans dat hierdoor economische schade plaatsvindt aan biologische maïs op percelen van biologische boeren is daarom heel klein. (uitkruising vindt plaats, maar zeer beperkt, onder 0,1%). Tot slot kan opgemerkt dat aansprakelijkheid geregeld is in het Burgerlijk Wetboek. Schade waarvoor iemand juridisch aansprakelijk kan worden gesteld, kan verhaald worden op grond van het Burgerlijk Wetboek.

3

Bent u bekend met onderzoek van het onafhankelijke Franse instituut Crie-Gen (in nadere analyse van gegevens over NK603 aangeleverd door Monsanto), dat aantoont dat er wel degelijk gezondheidsrisico's verbonden zijn aan NK603 en dat het door Monsanto uitgevoerde onderzoek op ratten wetenschappelijk volstrekt onvoldoende is om te kunnen concluderen dat consumptie van NK603 veilig zou zijn?² Zo ja, bent u bereid de veiligheid van NK603 maïs opnieuw onafhankelijk te (laten) onderzoeken alvorens veldproeven toe te staan?

Antwoord

Ja, ik ben bekend met het onderzoek van het instituut CRIIGEN. Het aangehaalde onderzoek van CRIIGEN betreft geen nieuwe rattenstudie, maar beschrijft de resultaten van een nieuwe statistische analyse op de bestaande gegevens van een rattenstudie die door Monsanto is aangeleverd als onderdeel van een aanvraag tot markttoelating voor maïslijn NK603. De resultaten van het CRIIGEN onderzoek zijn niet gepubliceerd in een wetenschappelijk en 'peer-reviewed' tijdschrift. Desondanks heeft EFSA de informatie bekeken zoals die via internet beschikbaar is gesteld. EFSA kwam tot het oordeel dat de analyse van CRIIGEN geen nieuw wetenschappelijke bewijs verschaft omtrent de veiligheid van NK603 zoals eerder door EFSA is vastgesteld (zie ook

http://www.efsa.europa.eu/EFSA/Event/Meeting/GMO_Minutes_34th_plenmeet.6.pdf).

Daarnaast is in de onderhavige vergunning een voorschrift opgenomen dat het aanwenden van de genetisch gemodificeerde organismen (ggo's) of delen daarvan voor dierlijke of menselijke consumptie expliciet verbiedt. Er is dan ook geen reden om de veiligheid van deze maïs opnieuw te onderzoeken alvorens veldproeven toe te staan. De uitgevoerde milieurisicoanalyse volstaat.

4

Bent u bekend met het feit dat pollen en groeiende genmaïs onder andere in Canada werden aangetroffen op meer dan vijf kilometer afstand van een proefveld? Bent u tevens bekend met het feit dat in de Amerikaanse staat British Columbia NK603 'spontaan' groeide tot in vijf kilometer omtrek van een Monsanto-veld? Zo ja, deelt u mijn mening dat de bufferzone van 250 meter die volgens de door u afgegeven ontwerpbesluit zou moeten worden aangehouden tussen het proefveld en andere gewassen volstrekt onvoldoende is? Zo ja, bent u bereid de vergunning in te trekken? Zo nee, waarom niet?

Antwoord

Ja, ik ga ervan uit dat u hiermee het rapport 'Toxic Corn'³ van Greenpeace bedoelt waarin deze beide feiten worden genoemd als 'Recent sampling of corn grown in the Fraser Valley (in de Canadese staat British Columbia) found NK603 growing within five kilometres of certified organic farms, potentially threatening them with contamination'.

Ik deel uw mening niet dat de isolatieafstand die de aanvrager zichzelf heeft opgelegd onvoldoende is. Uit diverse onderzoeken uitgevoerd in Nederland en in andere EU lidstaten blijkt dat de afstand van 250 meter ruim voldoet om uitkruising tot een minimum te beperken.

Overigens ben ik van oordeel dat vanuit het oogpunt van milieuveiligheid deze isolatieafstand niet nodig is. Op basis van de milieurisicoanalyse is geconstateerd dat mogelijke schadelijke effecten op mens en milieu van de kleinschalige werkzaamheden met NK603 maïs verwaarloosbaar klein zijn. Daarom worden door het Ministerie ook geen isolatieafstanden opgelegd in de vergunning. Wel heeft de aanvrager zelf aangegeven zich te zullen houden aan de co-existentieafspraken, alhoewel dat uit oogpunt van risicomanagement niet nodig is. Dit houdt o.a. in een isolatieafstand van tenminste 25 meter t.o.v. conventionele teelt en 250 meter t.o.v. biologische teelt.

5

Welke onderzoeken zijn er gedaan naar de milieu- en gezondheidsrisico's van (residuen) van het onkruidbestrijdingsmiddel RoundUp? Bent u van mening dat deze risico's voldoende zijn onderzocht om via varkensvoer en maïs door mensen te worden geconsumeerd en waar baseert u dat op?

Antwoord

Voor wat betreft de onderzoeken die zijn gedaan naar de milieu- en gezondheidsrisico's van (residuen) van het gewasbeschermingsmiddel RoundUp kan ik u medelen dat de werkzame stof glyfosaat in Europa

²) <https://commerce.metapress.com/content/02648wu132m07804/resource-secured/?target=fulltext.html&sid=1c4grriz3iydqri2r2mtisai&sh=www.springerlink.com>

³ www.canada.com/vancouversun/pdfs/Greenpeacesubmissionv3.doc

is geplaatst op de lijst van toegelaten werkzame stoffen (de zogenoemde Bijlage I) van de gewasbeschermingsmiddelenrichtlijn (91/414/EEG). In Nederland zijn alle glyfosaat bevattende middelen, waaronder RoundUp, getoetst aan de bij deze Europese beoordeling vastgelegde eindpunten van de stof (de zogenaamde herregistratie).

RoundUp (6483N) is toegelaten op een breed scala van landbouwgewassen, waaronder conventionele maïs. De risico's van consumptie van maïs behandeld met RoundUp door mensen, alsmede de consumptie van varkens die deze maïs hebben gegeten, zijn beoordeeld door het College voor toelating van gewasbeschermingsmiddelen en biociden (Ctgb), voorheen het College voor Toelating Bestrijdingsmiddelen (CTB). Daarbij zijn alle aspecten van RoundUp volledig beoordeeld: onder andere is vastgesteld dat RoundUp bij gebruik volgens de voorschriften geen schadelijke uitwerking heeft op de gezondheid van mens en dier, hetzij direct, hetzij indirect.

De blootstelling van landbouwhuisdieren, waaronder varkens, ligt in dezelfde ordegrrootte als die van consumenten. Voor varkens worden dan ook geen nadelige gezondheids- en welzijnseffecten verwacht als gevolg van het gebruik van RoundUp op conventionele maïs. Voor milieu is een standaardrisicobeoordeling⁴ uitgevoerd. Voor alle beoordeelde milieuaspecten voldoet het middel aan de normen bij gebruik in de conventionele teelt.

Voor het gebruik van RoundUp op genetisch gemodificeerde maïs geldt bovenstaande niet, er bestaat namelijk nog geen reguliere toelating van RoundUp voor de toepassing in gg-maïs. De aanvrager wordt er in de veldproefvergunning onder het Besluit ggo op gewezen dat indien hij voor de voorgenomen werkzaamheden RoundUp wil toepassen op NK603, een vrijstelling voor proefdoeleinden verkregen moet worden bij het Ctgb. Eventuele milieu- en gezondheidsrisico's van herbiciden zoals RoundUp worden namelijk beoordeeld door het Ctgb. De vrijstelling wordt onder strikte voorwaarden gegeven door het Ctgb voor een beperkte periode én voor een beperkt areaal. Voor gg-maïs zijn in Nederland verschillende proefonthefingen afgegeven voor glyfosaat bevattende middelen.

In de veldproefvergunning zijn daarnaast voorschriften opgenomen waarin staat dat de oogst van de veldproeven dient te worden vernietigd, en dat het aanwenden van de ggo's of delen daarvan voor dierlijke of menselijke consumptie verboden is. Op deze wijze wordt voorkómen dat het gebruik van het gewasbeschermingsmiddel in de proef kan leiden tot schade aan de gezondheid van mens, dier en aan het milieu.

6

Wat is de toegevoegde waarde van veldproeven in Nederland met NK603, gezien het gegeven dat talloze arealen verspreid over de hele wereld inmiddels worden beplant met NK603? Kunt u aangeven of deze velden vergelijkbare omstandigheden hebben?

Antwoord

Deze genetisch gemodificeerde maïslijn heeft inderdaad reeds een EU markttoelating voor import, verwerking en gebruik in levensmiddelen en diervoeders. Omdat de marktaanvraag voor teelt nog in het Europese besluitvormingsproces in behandeling is moet Monsanto voor de proeven in Nederland een veldproefvergunning aanvragen.

Het doel van de proef is gegevens te verkrijgen ten behoeve van de registratie van deze lijn op de Europese rassenlijst en voor herbiciden registratie. Voor het afgeven van een vergunning is het doel van de proef, of het hebben van wel of geen toegevoegde waarde, ondergeschikt. Nut of noodzaak van een veldproef is geen grond om een vergunning te weigeren of te verlenen. Het enige criterium is veiligheid voor mens en milieu.

⁴ Daarin zijn de volgende aspecten aan de orde gekomen:

- Persistentie in de bodem;
- Uitspoeling naar grondwater;
- Drinkwatercriterium;
- Risico voor vogels en zoogdieren;
- Risico voor waterorganismen;
- Risico voor bioconcentratie;
- Risico voor bijen;
- Risico voor andere niet-doelwit arthropoden;
- Risico voor bodemorganismen;
- Risico voor RWZI's.

Het zijn geen vergelijkbare omstandigheden als gekeken wordt naar de grootte van de veldproef. Er worden miljoenen hectaren van deze maïssoorten geteeld in de rest van de wereld. Het betreft hier in Nederland kleinschalige veldproeven van enkele hectares.

7

Kunt u aangeven of gemeenten en/of provincies de mogelijkheid hebben om proefvelden te weigeren? Zo neen, waarom niet?

Antwoord

Het inrichten van ggo-vrije gebieden volgens de wet is moeilijk. Ik ben dan ook geen directe voorstander van het instellen van ggo-vrije zones door de (lokale) overheid. Reden is dat een directe beoordeling van ggo-aanvragen binnen het kader van de wet ruimtelijke ordening ongewenste complexe afstemming van verschillende overheden zou vergen, en een ongewenste bureaucrativering inhoudt. Het instellen van ggo-vrije zones in het kader van ruimtelijke ordening wordt bemoeilijkt door de keuzevrijheid van de producent (boer) om die gewassen te kunnen telen die hij wil, of deze nu ggo zijn, biologisch of conventioneel. De Europese Commissie zegt ook dat het vanwege de keuzevrijheid van de telers verboden is om ggo-vrije regio's in te stellen.

Als het al mogelijk zou zijn om bepaalde regio's op basis van de wet op de ruimtelijke ordening als ggo-vrij te bestempelen, dan kan dit alleen indien ook bepaalde regio's speciaal bestemd voor ggo-landbouw worden aangewezen. Daarnaast is de grootte van de in te stellen regio's van belang. De regio's zullen kleiner moeten zijn dan gemeenten. Binnen elke gemeente moet keuzevrijheid blijven bestaan.

8

Op welke manier worden lokale agrariërs op de hoogte gehouden van de locatie van proefvelden?

Antwoord

Lokale agrariërs worden via de openbaarheidprocedures uit de Algemene wet bestuursrecht op de hoogte gehouden. Dat wil zeggen dat de kennisgeving van zowel ontwerpbeschikking als beschikking gepubliceerd worden in de staatscourant, NRC, Volkskrant, Agrarisch dagblad en een of meerdere relevante provinciale dagbladen. Informatie over de veldproef, waaronder de locatie, is vervolgens in te zien op de website van het Ministerie van VROM (www.vrom.nl/ggo-vergunningverlening). Daarnaast brengen de vergunninghouders meestal zelf de boeren van omliggende bedrijven op de hoogte van de geplande veldproeven.

Hoogachtend,
de Minister van Volkshuisvesting,
Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer,

dr. Jacqueline Cramer